

О.М. Сарахман, канд. екон. наук, доц.,
Н.П. Дребот, канд. екон. наук, доц., Львівський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ

МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ БАНКІВСЬКОГО СПРЯМУВАННЯ

Концепція економічного стимулювання навчального процесу студентів є найважливішим елементом стратегії навчального закладу при підготовці майбутніх кадрів для банківських установ, оскільки кваліфіковані спеціалісти є основним фактором, що визначає прибутковість та конкурентоспроможність кожного банку.

Майбутнім банківським працівникам слід звернути увагу не лише на процес навчання і навчальну програму, у своїх потенційних працівниках банківські менеджери бачать людей готових до стресових ситуацій, комунікабельних, з вмінням адекватного реагування на екстремальні ситуації, людей роботящих та компетентних, з високим рівнем IQ та з високою мотивацією [1].

Характерною рисою навчальних закладів України є недостатній рівень сучасної системи мотивації студентів, як майбутніх банківських працівників. На наш погляд мотивація навчального процесу повинна включати комплекс стимулюючих та контролюючих мір. Центральне місце, звичайно, займає система стимулювання студентів, яка базується на системі мотивації.

Як відомо, мотив – це спонукальна причина дій і вчинків людини. Однак мотиви не виникають самі по собою. В основі мотивів лежать певні внутрішні причини – первинні (природні) і вторинні (матеріальні та духовні), які в більшості випадків не проявляються назовні у явній формі. Явною формою прояву причин тієї чи іншої поведінки людини є інтерес. Разом з тим мотиви виникають і під впливом зовнішніх причин. Такими причинами виступають стимули. Мотив визначається як стимул, відображений у свідомості людини (чи в груповій колективній свідомості) як внутрішнє спонукання [2, с. 196]. Один і той же стимул може трансформуватися в різні мотиви і, отже, призвести до різних вчинків. Стимул визначається як зовнішній вплив на людину (або групу), що спонукає до цілеспрямованої дії. Щоб зуміти створити мотиваційне поле для навчання майбутніх банківських кадрів з урахуванням індивідуальних рис їхніх особистостей, викладач повинен знати внутрішній мотиваційний спектр своїх студентів (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація мотивів навчання студентів

Тип мотиву	Характеристика мотиву
Мотив пізнання	Постійне бажання отримувати нові знання з фахових дисциплін
Мотив свободи	Потреба у самостійності, незалежності, у власних судженнях, діях

Мотив зручності	Бажання налагоджувати гарні стосунки в колективі, оточенні
Мотив визнання	Формування свого статусу, іміджу, престижу
Мотив зниження ризику	Потреба почуватися впевнено, надійно
Мотив вигоди	Бажання отримати лідируючі позиції в навчальному рейтингу
Мотив самореалізації	Потреба в досягненні власних цілей, настанов, розкритті своїх здібностей
Мотив співучасті	Прагнення надати певну допомогу оточенню, бути корисним у розв'язанні будь-яких проблем

Джерело: [власна розробка].

В науковій літературі зазначаються два типи мотивації: матеріальна та моральна.

Основою матеріальної мотивації праці (в нашому випадку навчання) є певна система її оплати – стипендія.

Стипендія є центральним елементом системи економічного стимулювання, оскільки дозволяє сформувати взаємозв'язок між продуктивністю навчального, наукового і культурно-масового процесів та грошовою винагородою, що стимулює студентів до навчальної та громадської роботи.

В процесі нашого дослідження ми виділили наступні принципи системи матеріальної мотивації студентів:

- система заохочень має поширюватися як на студентів, що навчаються за рахунок коштів держави, так і на тих, що навчаються на комерційній основі (тобто і на “білі”, і на “сині” комірці);
- матеріальна мотивація мусить мати стимулюючий характер і постійно вдосконалюватися (“підняття планки”);
- винагорода пов'язується із досягненням саме тих цілей, які передбачено стратегічним планом;
- оцінка результатів діяльності кожного студента має узгоджуватися з досягненням установлених цілей, що створює індивідуальну зацікавленість у виконанні стратегічних орієнтирів.

Важливе місце в системі матеріальної мотивації студента займає винагорода, яка може мати форму прямих виплат та не фінансової компенсації (рис. 2).

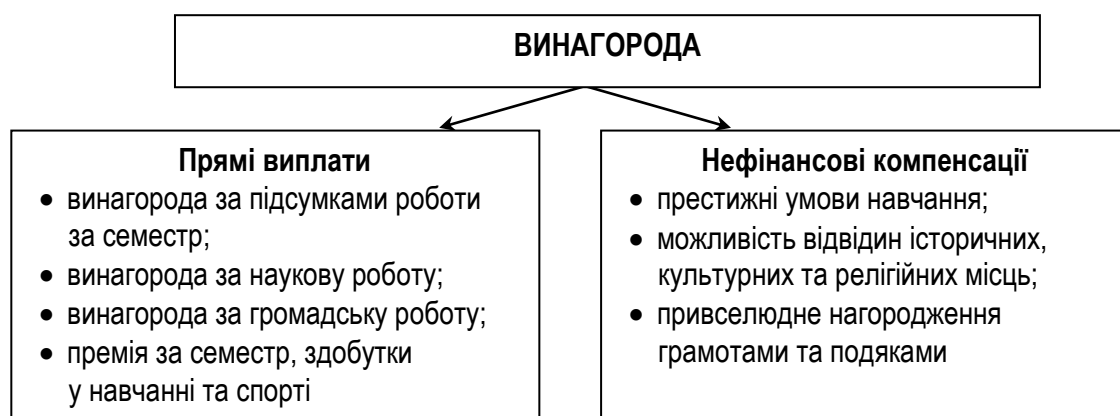

Рис. 1. Форми винагороди

Проте незалежно від форми винагороди, керівництво вузу спонукає кожного студента робити те, що від нього очікують. Крім матеріального, зростанню продуктивності й ефективності праці сприяє моральне стимулювання студентів, позитивна мотивація їх до праці.

Вивчена нами проблематика дає можливість виділити основні елементи та фактори мотиваційного пакету навчання студентів:

1. Матеріальне заохочення (стипендії, іменні стипендії, гранти, премії тощо).
2. Моральне заохочення (вручення грамот, цінних подарунків, відзнак, проведення конкурсів, усні заохочення та ін.).
3. Прогресивні форми навчання (навчання за кордоном, тренінги, курси, семінари, віртуальні навчальні банки).
4. Соціальне забезпечення (турбота про студентів з малозабезпечених сімей, дітей-сирот та інвалідів, оздоровчі заходи).
5. Організаційна (корпоративна) культура (створена система загальних цінностей, норм поведінки, цілей що об'єднує студентів та викладачів, що дає їм відчуття причетності до загальної справи – підготовки висококваліфікованих банківських працівників).
6. Оцінка навчання (модульний контроль та екзамени є джерелом правдивої інформації про те, чого досягнув студентів і що йому потрібно зробити, щоб покращити свій рівень знань).

Таким чином, органічне поєднання матеріальних та моральних стимулів до навчального процесу дасть змогу навчальному закладу забезпечити пряму і стабільну зацікавленість кожного студента в досягненні високих показників у навчанні.

Список літератури

1. Концевич, В. Екстрим для банкіра [Текст] / В. Концевич // Золотий резерв. – № 1(10).
2. Кузьмін, О. Є. Основи менеджменту [Текст] : підручник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – Вид. 2-ге, випр., доп. – К. : Академвидав, 2007. – 464 с. – (Альма-матер).
3. Хміль, Ф. І. Управління персоналом комерційного банку [Текст] : навч. посібник / Ф. І. Хміль, Л. М. Хміль ; під заг. ред. Ф. І. Хміля. – Рівне : РДГУ, 2001. – 245 с.

Сарахман, О.М. Мотивація навчального процесу студентів у навчальних закладах банківського спрямування [Текст] / О.М. Сарахман, Н.П. Дребот // Фінансова освіта: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : збірник матеріалів Міжнародної навчально-методичної конференції (м. Севастополь, 29-30 квітня 2010 р.). – Суми : УАБС НБУ", 2010. – С. 241-243.